

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

68. Quomodo se gerere debeanr Inquisitores, ne irregularitatem incurrant,
tradendo Hæreticos Curiae seculari? Et notatur, quod Paulus IV. & Pius V.
statueru[n]t, vt Inquisitores. Consultores, & alij ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Et Potestate Inquisitorum. &c. Ref. LXV. &c. 44 r

se deve hazer el auto de la fe, el qual se notifique a los Cabildos de la Iglesia y Ciudad, y adonde se halla audiencia Presidente y Oidores los quales sean combidados para que acompañen segun la costumbre de cada parte.] Ita ibi.

2. Sed ad ornatum dictorum verborum vide Salzedum in pract. criminal. Diaz cap. 114. lib. 1. ubi ita ait: Fuit aliquando controversum, an in die festo traditio Curie seculari facienda est: & omni pratermissa disputatione semper mihi eorum Inquisitionum ritus placuit, in quibus huiusmodi sententiarum diebus festis solent pronunciari. Nam, ut scribit Io. Andreas in cap. ut commissi, de heret. in 6. expedit multitudinem populi congregari ad videndum reorum cruciatus & penas, & inde discant timere homines, & a malo committendo longe repellantur. Unde valde conveniens videatur, ut hoc publice & diebus festis fiat, & forte propter hoc in Hispania nostra publico fidei actu diebus festis solet celebrari, quæ actio tanta auctoritate & maiestate celebratur, ut videatur horrendum ac tremendum spectaculum, & sit veluti imago futuri iudicii, quo nihil esse potest ad terrorem incutendum aptius, ex quo plures utilitates oriuntur. Ita Salzedus, & revera ita est. Vide Paramum de origin. Inquisit. lib. 3. quest. 4. num. 36.

RESOL. LXV.

An Inquisitores possint permittere, ut iudices laici assistant tantum in causis fidei? Ex part. 4. tractat. 8. Ref. 105.

§. 1. Cias amice Lector quodd Venetiis, ut patet apud Thuanum lib. 4. histor. anno 1548. & Michaëlem Roussel in hist. Pontif. juris, lib. 6. cap. 4. n. 19. & in toto eorum dominio cum Inquisitore assistit unus ex Senatoribus, & firmiter credo hoc ibi fieri ex privilegio, seu permissione Pontificis, nam aliter factum non approbo, quia Inquisitores non possunt hoc iudicibus laicis permittere, & ideo Michaël Zarnardus in direct. Theol. p. 1. prac. 1. cap. 6. quest. 29. sic asserit. Iudices laici non possunt ullo modo de causis hæreticorum cognoscere, intellige iudicando, & assistendo, ex permissione fieri potest, non ut votum decisivum in sententiis contra hæreticos latis habeant, sed tantum assistentiam, ut sint certi, quod iuste contra hæreticos proceditur, quod nec etiam permittendum est, nisi ubi Pontifex hoc permittit. Ita Zarnardus.

RESOL. LXVI.

An per illa verba textus in cap. accusatus, non se intromittant, sed relinquunt suis iudicibus puniendos, possint Inquisitores relinquere reum simpliciter, & non remittere iudicibus, ut illum puniant? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 111.

§. 1. Respondeo affirmativè, & ita docet Emanuel de Valle de Moura in opuscul. de incantat. sect. 3. cap. 6. num. 10. ubi sic ait: Verba illa textus, non se intromittant, sed relinquunt suis iudicibus puniendos, videntur intelligi ita, ut si prima facie non appareat in sortilegio manifestus sapor, non possunt Inquisitores cognoscere, sed teneantur relinquere reum intactam aliis iudicibus. Si verò ea qualitas apparuit, & cognoverunt, prævioque examine invenerunt, non subesse talem saporem, seu suspicionem, teneantur reum dimittere, impunitum, quantumvis eis

constet de delicto, sicut cum ob blasphemiam quæ videbatur hæreticalis, res examinatur, vel reus capitur, & prævio examine reperitur quidem blasphemasse, sed non hæreticaliter, teneantur reum dimittere, non quidem remittendo illum ad alios iudices, ut eum puniant pro tali delicto, sed eum simpliciter relinquendo? juxta prædictum verbum, relinquunt id est, dimittant, & non impediant, Iudex autem ad quem punitio spectaverit, poterit & tenebitur cognitionem rei assumere, & consilio sibi quoddam sacrum Tribunal eum propterea tantum dimisit, quia delictum non qualificabatur hæresis suspicione, poterit procedere. Ita ille. Sed quia vix sortilegus non misceat, vel credit aliquid sapiens hæresim manifestè regulariter ejus punitio pertinet de jure ad Inquisitores. Sed, ut supra dictum est, de jure novo per Constitutionem Sixti V. Inquisitorum jurisdictio magis in hoc ampliatur.

RESOL. LXVII.

An Inquisitores possint relaxare aliquem brachio seculari inconsulto Supremo Senatu Inquisitionis?

Et an in Hispania sancitum sit, quod Inquisitores particulares nullum Religiosum, nullumve Nobilem, aut aliqua ratione insignem comprehendant, quin prius certiores faciant Inquisitorem Generalem, & ejus Supremum Senatum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 121.

§. 1. Respondeo negativè, per verba Instructionis Toletanæ anno 1561. num. 66. ubi sic ait: [Officiendose casos muy graves no se deven executar los votos de los Inquisidores Ordinarios y Consultores aunque sean conformes sin consultarlo con el Consejo como se acostumbre hazer y esta proveydo.] Sic ibi. Ex quibus verbis Molina justit. tract. 5. disp. 28. num. 14. sic ait: Nullus relaxatur brachio seculari Senatu supremo inconsulto, etiam si vota Inquisitorum, Ordinarij ac consultorum omnino consentiant, quoniam id inter causas gravissimas computatur. Ita ille, qui citat Pegnam in direct. part. 3. comment. 96.

2. Notandum est etiam quod Castrus Palaus in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 13. §. 2. num. 5. in Ref. 99. §. ult. pet. cor. & inf. in tr. 11. ex doctrina Ref. 21. cursum in fine. assertit: In Hispania sancitum esse ut Inquisitores particulares nullum Religiosum, nullumve Nobilem, aut aliqua ratione insignem comprehendant, quin prius certiores faciant Inquisitorem generalem, & ejus supremum Senatum, missis ad eos indicibus & probationibus habitis contra talem reum, & ex eorum præscripto procedatur, & non aliter, à qua regula solum est excipiendus casus periculi, fugæ, vel alterius gravis mali. Sic ille, qui citat Molinam & Pegnam ubi supra, cum Simanca in cathol. instit. tit. 34. num. 33. & ulus supradictus in Hispania circa capturam supradictarum personarum procedit ex verbis supradictæ Instructionis Toletanæ num. 5. ubi sic habetur. [Si los Inquisidores fueren conformes en la prision manden la hazer como lo tuvieren acordado y en caso que el negocio sea calificado por tocar a personas de calidad o por otros respectos consulten al Consejo.] Ita ibi. Sed nos de hoc etiam alibi supra aliqua adnotavimus.

RESOL. LXVIII.

Quomodo se gerere debeant Inquisitores, ne irregularitatem incurrant, tradendo hæreticos Curia seculari?

* Sup. in resolutionibus, quæ hic sunt inf. 405. 106. 102. & lege etiam Ref. 103. & 104.

Sup. in Resolutionibus & locis not. præteritis.

Et

Et notatur, quod Paulus IV. & Pius V. statuerunt, ut Inquisitores, Consultores, & alij Inquisitionis Ministri essent immunes ab irregularitate quamcumque, & quomodo-
cumque ad hæreticorum condemnationem incurrant.
Et an si aliquis Inquisitor incurrat irregularitatem, possit
alter ex privilegio Urbani III. absque alia dispensa-
tione eum absolvere? Ex p.4. tr.8. Ref. 51.

Ferdinandus de Castro in oper. mor. tom.1. tr.4.
disp.8. pun.14. n.10. ex Pegna in direct. Inquis.
p.3. comm.8. putat in tali casu non debere Inquisito-
rem expresse præcipere judici laico, ut pœnam mor-
tis in illos exequatur, sed solum ut sententiam à se la-
tam exequatur, vel melius, ut servet constitutiones &
leges adversus hæreticos editas, nam in hoc modo
compulsionis, cum mors directe petita non sit, nulla
est occasio irregularitatis contrahendæ. Ita Castus.

Sup. hoc sup.
in ref. 17. §.
ult. & in ref.
19. cursum
etiā in §. ult.

2. Sed ad tollendos omnes scrupulos, notandum est
quod ne ob periculum incurrendæ irregularitatis mi-
nistri sacræ Inquisitionis ab officio retardentur, S. D. noster
Paul. IV. die 19. April. 1557. & Pius V. statuerunt, ut
Inquisitores, Consultores, & alij Inquisitionis ministri
essent immunes ab irregularitate quamcumque &
quomodo- cumque ad hæreticorum condemnationem
incurrant. Et ita docet Scortia in Bullis Pontif. epist. 10.
theor. 34. Sayrus de cens. lib. 6. cap. 18. n. 15. Majolus de
irregul. lib. 2. cap. 9. & alij.

Sup. hoc in
duabus ref.
not. præteri-
t, in prima
in ejus princ.
& in secunda
in §. ult. &
tom. 2. lib. 5.
tit. 7. cap. 13.
n. 5. Henrici
lib. 14. c. 12.
n. 5. in
sup. in Ref.
glos. lit. D.

3. Hinc contra Covarr. in Clem. 1. p. 2. §. 5. n. 6. &
alios dicendum est quod si iudex secularis differret
executionem, possunt Inquisitores instare ut exe-
quatur sententiam, nec propterea ullam contrahunt
irregularitatem, ut rectè notavit Barbosa in collectan.
in §. ult. & tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 13. n. 5. Henrici
lib. 14. c. 12. n. 5. in
sup. in Ref. glos. lit. D. Avila de cens. p. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 2. Me-
dina in sum. lib. 1. cap. 11. §. 10. regul. 4. Tabiena ver. Ir-
regularitas, n. 15. & c. & ideo Inquisitores quando tra-
dunt hæreticos Curia seculari, non tenentur præmit-
tere protestationem cap. novimus, de ver. signif. ut rectè
notat Cened. in 99. Can. 9. 15. n. 5. & Simanca in cathol.
instr. tit. 34. n. 47. & Avila ubi supra, etiam notat fisca-
lem Secretarium, denunciatores, & alios officiales in
Tribunali Inquisitionis non incurrere irregularitatem,
licet omittat dictam protestationem.

Sup. hoc in
Ref. seq.

4. Notandum est tamen hic obiter quod si aliquis
Inquisitorum incurrat irregularitatem, alter eum po-
terit absque alia dispensatione absolvere, ex privile-
gio Urbani III. & ita notat Rojas de hæret. part. 2. nu-
mero 423.

RESOL. LXIX.

An Inquisitores possint se ad invicem super irregularita-
tibus dispensare?
Et an hoc privilegium Commissariis Inquisitorum compe-
tat? Ex p.4. tr.2. Ref. 102.

Sup. hoc in
Ref. præte-
rita §. ult.

Affirmative respondet Rojas de hæret. part. 2.
num. 423. ubi sic ait: Si aliquis Inquisitorum
incurrat in irregularitatem, alter eum poterit absque
alia dispensatione absolvere, ut in Extrav. Urbani III.
quæ incipit, Dilectis filiis, quam refert Repertor. In-
quisitor. in ver. Inquisitores, & in ver. irregularis. Ita
Rojas, & post illum Pegna in direct. Inquis. p. 3. comm.
72. & Campegius in addit. ad Zanchinum tract. de hæ-
ret. cap. 31. lit. A.

2. Sed an hoc privilegium Commissariis Inquisito-
rum competat, dubitari potest, & verius est secundum
Pegnam ubi sup. competere, & hoc favore fidei, quod
est valde notandum.

RESOL. LXX.

An DD. Inquisitores possint remittere familiares judici
laico, quando non gaudent privilegio fori absque metu
irregularitatis?

Et doctrina hujus Ref. est valde notanda etiam pro Epi-
scopis, & aliis Ministris Ecclesiasticis?

Et observatur, quod ad incurrendam irregularitatem ob
defectum lenitatis opus est, ut causa sit proxima,
nempe delictum, vel factum ex natura tendens ad
mortem.

Et explanatur, quod quid detegit malefactorem, in com-
prehendatur, incurrit irregularitatem, sit nota ejus se-
quatur? Ex p.4. tr.2. Ref. 101.

Pars affirmativa suaderi potest, quia, ut obser-
vat Ioan. de Vanshel in cap. si iudex laicus, de
sent. ex comm. in 6. lit. B. captus à iudice laico in habi-
tu clericali debet remitti ad Ecclesiasticum donec con-
stet an sit Clericus, aut non, & si non constet quod
non sit Clericus, adhuc postea debet remitti ad secula-
rem; ergo dicendum est in casu nostro idem facien-
dum esse à DD. Inquisitoribus: nam, ut observat
Narbona in recap. lib. 4. tit. 1. leg. 2. glosa ult. n. 1. præ-
xis Inquisitionis in tali casu convenit praxi officii,
cum inter Ecclesiasticum & secularem iudicem, cui
eorum alicujus Clerici punitio spectat, controversatur.
Sed, ut dictum est, quando casus occurrit, Episcopus
remittit judici laico Clericum foro privilegi non ga-
udentem; & DD. Inquisitores debent in tali casu etiā
judicibus secularibus suos familiares remittere, unde
in concordia quam ubi sup. exponit Narbona fol. 338.
n. 8. sic habetur: [Y] que en tanto que se veyre haze la
dicha remission el familiar delinquente este preso en
la carcelaria que le huviere puesto el que en la captura
huviere preveniendo, sin que se proceda hasta la dicha
remission, la qual luego que se hiziere y presentare al
Inquisidor, o juez seglar contra cuya justificacion se hu-
viera declarado, remita en tal proceso, y causa, y lo de-
xe a aquel en cuyo favor se huviere fecho la dicha re-
mission, para que proceda en el conocimiento y deter-
minacion de la causa. [Y] Sic ibi. Nec valet dicere quod
in dictis verbis non præcipitur Inquisitoribus remitte-
re eum, sed causam & processum; nam respondet quod
si talis remissio esset facienda sine reo, etiam iudex lai-
cus causam & processum sine reo Inquisitoribus remitte-
re posset; nam concordia ipsam verbis loquitur de
remissione facienda ab Inquisitoribus, ac de facienda à
iudice laico. Sed hoc dicere est absurdum, ergo, &c.

2. Confirmantur insuper supradicta ex ratione. Quia
nam, ut rectè observat ex Societate Iesu Tornanius in cap.
de cens. lib. 9. disp. 66. dub. 3. & ex nostra Religione Me-
galus in 3. par. instr. Peregrinus lib. 7. cap. 5. quæst. 1. n. 39.
Bizoverus in summa cap. 5. de cens. num. 1. §. dicitur Ref.
septimo. Vega en espejo de curas, tom. 2. cap. 1. §. 26. nu-
mero 261. & alij, ad incurrendam irregularitatem ex
defectu lenitatis opus est ut causa sit proxima, nempe
dictum, vel factum ex natura sua tendens ad mortem,
ut notat Homobonus in exam. Eccles. par. 2. tract. 12.
cap. 1. quæst. 2. Beia in respons. cas. 37. par. 1. & alij. Sed
in nostro casu remissio rei per se, & ex natura sua
non tendit ad mortem: ergo. Probatur minor à for-
tiori, quia, ut rectè observat Villalobos in sum. tom. 1.
tract. 21. difficult. 25. num. 8. Inquisitores qui tradunt
hæreticum brachio seculari, etiam seculis, Bullis s. sac.
Pontificis, non incurrunt irregularitatem, quia ait
ille, in tali remissione & traditione s. el Inquisitor ni-
da sententia, ni comete la jurisdiccion, sino solamente
remite la causa al juez seglar, que por otro camino
tenia